

Др Јелица Б. Горданић, научни сарадник
Института за међународну политику и привреду, Београд
jelica@diplomacy.bg.ac.rs

ЈАЧАЊЕ УЛОГЕ ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА У ПРОЦЕСУ ИЗБОРА ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА – ИЗМЕЋУ ПОТРЕБЕ И МОГУЋНОСТИ*

Сажетак: У избор генералног секретара Уједињених нација укључена су два органа: Генерална скупштина и Савет безбедности. Услед права вета сталних чланица, недовољне транспарентности изборног процеса и преторуке за само једног кандидата, питање избора генералног секретара суштински представља ствар одлуке Савета безбедности. Нека од ових спорних питања су имала смисла у моменту усвајања Повеље УН, али околности 21. века захтевају другачија решења. Многе државе чланице УН, организације цивилног друштва и теоретичари изражавају незадовољство због оваквог стања и указују на потребу активније улоге Генералне скупштине током избора генералног секретара. Формирањем *ad hoc* радне групе за ревизијализацију рада Генералне скупштине проблематика овог изборног процеса погледна је на виши ниво. Рад има за циљ да покаже постојање потребе за јачањем улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара, укаже на могућности путем којих се ова улога може ојачати, али и да скрене пажњу на преторуке које постоје у погледу овог питања. Дугогодишње активности *ad hoc* радне групе за ревизијализацију рада Генералне скупштине дале су одређене позитивне резултате у погледу активније улоге Генералне скупштине током последњег процеса избора генералног секретара. Рад има за циљ да покаже да постигнути резултати *ad hoc* групе нису суштински довољни и да најефикасније решење за јачање улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара представља ревизија Повеље УН.

Кључне речи: генерални секретар, Генерална скупштина, Савет безбедности, Уједињене нације, ревизија Повеље УН.

* Рад је реализован у оквиру пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2020. године”, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2020. године.

1. УВОД

„Добродошли на најнемогућији посао на свету.“ Ове речи, упућене новоизабраном генералном секретару УН Дагу Хамрашелду 1953. године од стране одлазећег генералног секретара Тригвеа Лија, сведоче о важности улоге генералног секретара у систему Уједињених нација.¹ Бити на челу Секретаријата који броји више од 44 хиљаде запослених захтева изузетну посвећеност и административну способност.

Члан 99 Повеље трансформисао улогу генералног секретара из административне у политичку дајући му могућност да може скренути пажњу Савету безбедности на свако питање које по његовом мишљењу може угрожити очување међународног мира и безбедности. У случајевима мирног решавања спорова предвиђеним чланом 33 Повеље, улога генералног секретара се показала као вишеструко корисна јер предузимање акција преговарања без присуства јавности може одговорати сукобљеним странама и омогућити им да лакше дођу до компромиса. Улога генералног секретара представља спој многобројних административних и важних политичких овлашћења. Од саме личности генералног секретара зависи да ли ће у пракси превагнути политичка или административна овлашћења.

Имајући у виду комплексност улоге генералног секретара за функционисање Уједињених нација, у његов избор су укључени Генерална скупштина и Савет безбедности. Иако на први поглед може деловати да је изборни процес равномерно подељен између ова два органа, у пракси Савет безбедности суштински одлучује о избору генералног секретара.

Током више од седам деценија функционисања система Уједињених нација многе државе чланице, организације цивилног друштва и теоретичари изражавали су незадовољство због оваквог стања ширећи свест о потреби активније улоге Генералне скупштине током избора генералног секретара. Формирањем *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине 1991. године, проблематика избора генералног секретара је подигнута на виши ниво успостављањем посебног одељка који разматра јачање улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара.²

У току процеса избора генералног секретара многе околности се могу оценити као спорне и суштински неправедне по Генералну скупштину. На

¹ Jussi M. Hanhimäki, *The United Nations: A very short introduction*, Oxford University Press, New York 2015, 38.

² О улози и активностима *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине видети детаљније: General Assembly of the United Nations, Revitalization of the work of the General Assembly, <https://www.un.org/en/ga/revitalization/index.shtml>, приступљено 9. август 2020.

овом месту треба истаћи чињенице да се процес избора генералног секретара значајно разликује од избора других шефова органа Уједињених нација; (спорно) право вета сталних чланица Савета безбедности; недовољну транспарентност изборног процеса у оквиру Савета безбедности; препоруку само једног кандидата од стране Савета безбедности.

Нека од ових спорних питања су имала смисла у моменту усвајања Повеље УН, али околности 21. века захтевају другачија и ефикаснија решења. Рад има за циљ да покаже постојање потребе за јачањем улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара, укаже на могућности путем којих се та улога може ојачати, али и да скрене пажњу на препреке које постоје у погледу овог питања. Дугогодишње активности *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине дале су одређене позитивне резултате у погледу активније улоге Генералне скупштине током избора генералног секретара 2016. године. Рад има за циљ да покаже да постигнути резултати *ad hoc* групе, иако изузетно значајни, нису суштински довољни и да најефикасније решење за јачање улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара представља ревизија Повеље УН.

2. ИЗБОР ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Питање односа Генералне скупштине и Савета безбедности је једно од најкомплекснијих питања Уједињених нација. Генерална скупштина је главно представничко тело УН, орган који има овлашћења да разматра сва питања или предмете у оквиру Повеље.³ Све државе чланице УН су чланице Генералне скупштине. У свом раду Генерална скупштина је прошла кроз фазе експанзије, стагнације и маргинализације, у којој се налази последњих тридесетак година.⁴ У експанзији свог деловања усвајала је акте које су изменили ток човечанства, док се у данашње време поистовећује са „папирнатом дипломатијом“ и „неефикасном причаоницом“.⁵ Маргинализацијом Генералне скупштине, Савет безбедности је добијао на снази. Уз право вета и улогу према одредбама Повеље УН теоретичари сматрају да су „овом телу Уједињених нација дата највећа овлашћења које савремени међународно-

³ Члан 10. Повеље УН.

⁴ Marie Claude Smouts, “The General Assembly: Grandeur and Decadence”, *The United Nations at the Millennium- Principal organs* (eds. Paul Taylor, A.J.R. Groom) Continuum, London – New York 2000, 21.

⁵ M. J. Peterson, *The UN General Assembly*, Routledge, London 2015, 125.

правни поредак признаје.⁶ Деловање Савета безбедности предмет је критика услед „селективне примене међународног права“ и деловања које „међународно право ставља у подређени положај у односу на политику.“⁷

Функционисање Генералне скупштине и Савета безбедности у пракси је испреплетано и постоји велики број функција које обављају или заједнички или Генерална скупштина зависи од претходне препоруке Савета безбедности. Избор генералног секретара је само један од аспеката њиховог међусобног деловања. Имајући у виду административно-политички значај генералног секретара, питање његовог избора је једно од питања која захтевају равнотежу два органа и транспарентност. Да ли избор генералног секретара предвиђен Повељом карактерише транспарентност и уравнотежен однос Генералне скупштине и Савета безбедности у околностима 21. века?

Процес избора генералног секретара регулишу чланови 27 и 97 Повеље, допуњени правилом 48 Правила процедуре Савета безбедности и правилом 141 Правила процедуре Генералне скупштине. Услови именовања генералног секретара се прецизирају резолуцијом ГС 11 (1) од 24. јануара 1946. године. Резолуција предвиђа да Савет безбедности предлаже само једно лице за функцију генералног секретара и регулише неопходне већине за гласање у Генералној скупштини и Савету безбедности.⁸

Члан 97 Повеље наводи да генералног секретара именује Генерална скупштина на предлог Савета безбедности. Процес избора генералног секретара подељен је у две етапе. Прва етапа избора се одвија у Савету безбедности и подразумева предлог овог органа. Одлуке Савета безбедности се доносе потврђивим гласањем девет чланица у погледу процедуралних питања. У случају суштинских питања, одлуке се доносе потврђивим гласовима девет чланица, укључујући и потврђиве гласове сталних чланица.⁹ Питање избора генералног секретара се посматра као суштинско питање, што подразумева и потврђиве гласове свих пет сталних чланица Савета безбедности. Током етапе избора у Савету безбедности, усталила се пракса да сталне чланице показују свој утицај над изборним процесом и оклевају да предложе за генералног секретара личност која је независна и јака. У погледу питања другог мандата Бутроса Бутроса-Галија, остала је забележена изјава Мадлен Олбрајт, тадашње амбасадорке САД-а у Уједињеним нацијама: „Желимо секретара, а не генерала!“¹⁰

⁶ Сенад Ганић, „Осврт на расправу о потреби реформе Савета безбедности Уједињених нација“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2019, 546.

⁷ Татјана М. Милић, „Емпиријско истраживање улоге међународног права у раду Савета безбедности УН“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2020, 447.

⁸ General Assembly of the United Nations, Resolution A/RES/11(1) Terms of Appointment of the Secretary General, 1 February 1946.

⁹ Повеља УН, члан 27 (став 3).

¹⁰ James O. C. Jonah, „Secretariat- Independence and Reform“, *The Oxford Handbook on the United Nations* (eds. Thomas G. Weiss, Sam Daws) New York 2007, 160-174, 170.

Друга етапа избора се одвија у Генералној скупштини, која именује генералног секретара. Келзен сматра да формулација члана 97 у овом делу „није довољно прецизна“ имајући у виду да је генерални секретар изабран од стране Генералне скупштине.¹¹ Именовање генералног секретара није квалификовано као важно питање, па се одлука о његовом именовању у Генералној скупштини доноси већином гласова присутних чланица који гласају. Уколико предлог Савета безбедности изостане, Генерална скупштина не може самостално одлучивати о питању избора генералног секретара. Предлог Савета безбедности је *conditio sine qua non*. Генерална скупштина није у обавези да прихвати предлог Савета безбедности, али ни у том случају не може сама извршити избор генералног секретара и мора чекати нови предлог Савета безбедности. Генерална скупштина се никада није успротивила предлогу Савета безбедности, те је избор генералног секретара у суштини увек био одлука Савета безбедности, прецизније резултат компромиса пет сталних чланица.

О могућим начинима избора генералног секретара расправљало се на оснивачкој конференцији у Сан Франциску и многе државе су изнеле предлоге у погледу овог изборног процеса.

Белгија, Аустралија и Канада сматрале су да избор генералног секретара у оквиру Савета безбедности треба посматрати као процедурално питање, како би се избегло право вета сталних чланица.¹² Делегација Хондураса је сматрала да избор генералног секретара треба да врши искључиво Генерална скупштина, без учешћа других органа Уједињених нација.¹³ Делегација Уругваја је предложила да избор генералног секретара врши Генерална скупштина, након што Савет безбедности предложи три кандидата. Овај предлог је са собом носио потенцијалне опасности од могућих сукоба у оквиру Генералне скупштине и јавне дебате у погледу кандидата предложених за функцију генералног секретара.¹⁴ Међутим, оно што је некада представљало потенцијалну опасност, током времена се трансформисало у реалну потребу и проузроковало многобројне захтеве у погледу јачања демократичности и повећања транспарентности у оквиру процеса избора генералног секретара.

¹¹ Hans Kelsen, *The Law of the United Nations: A Critical Analysis of Its Fundamental Problems*, New Jersey 2000, 296.

¹² Marko Novaković, „Some remarks regarding the procedure of the appointment of the Secretary General of the United Nations“, *Annals Belgrade Law Review*, 3/2016, 174.

¹³ Олга Шуковић, *Положај и улога генералног секретара Уједињених нација*, Институт за међународну политику и привреду, Београд 1967, 39.

¹⁴ *Ibid.*

3. НЕТРАНСПАРЕНТНОСТ ИЗБОРА ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА

Решење о избору генералног секретара имало је смисла у тренутку оснивања Уједињених нација. Организација је била сачињена од 51 државе чланице, а околности у свету су биле драстично дугачије од данашњих. Уједињене нације у овом тренутку броје 193 државе и достигле су скоро универзално чланство. Да ли начин избора генералног секретара предвиђен Повељом има смисла у систему од 193 државе?

Етапа избора у оквиру Савета безбедности деценијама се одвија на затвореним седницама и представља резултат договора сталих чланица. Државе које нису чланице Савета безбедности нису поседовале информације у погледу кандидата који би могао бити предложен за генералног секретара. Овако пренаглашена улога Савета безбедности критикована је као недемократска и нетранспарентна и захтевао се већи утицај свих држава чланица на процес избора, имајући у виду да је функција генералног секретара од подједнаке важности за сваку чланицу УН.

Према мишљењима једног дела теорије, постоје разлози који оправдавају нетранспарентност избора генералног секретара у оквиру Савета безбедности. Генерални секретар у пракси активно сарађује са Саветом безбедности, па се сагласност сталних чланица при његовом избору сматра као олакшавајућа околност и назнака будуће сарадње без већих препрека.¹⁵ Пракса је демантовала овај аргумент у више наврата. Даг Хамаршелд је изабран на функцију генералног секретара 1953. године уз очекивања сталних чланица да ће бити ненаметљиви административац. Међутим, Хамаршелд се показао као изузетно креативан генерални секретар, чија су тумачења Повеље дала нови смисао функцији генералног секретара и целокупној организацији УН. Бутрос Бутрос-Гали је изабран уз уверење сталних чланица да неће бити проблематичан. Слично Хамаршелду, Гали се показао као врло независан генерални секретар, који је често улазио у сукобе са сталним чланицама Савета безбедности.¹⁶

Као оправдање нетранспарентности избора генералног секретара и права вета наводе се издвајања сталних чланица на име буџета Уједињених нација.¹⁷ Пракса је демантовала и овај аргумент имајући у виду да државе попут Јапана и Немачке нису сталне чланице Савета безбедности, а имају веће буџетске доприносе од појединих сталних чланица.¹⁸

¹⁵ M. Novaković, 174.

¹⁶ James O. C. Jonah, 171.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Andrei Melville et al., *Political Atlas of the modern world*, Wiley-Blackwell, Chichester West Sussex 2010, 79.

Незадовољне државе чланице се позвају на транспарентност која постоји приликом избора шефова многих специјализованих агенција попут УНЕСКО-а, СЗО и ММФ-а. У случају избора за ове функције, формални и неформални састанци са кандидатима су обавезни део изборног процеса. На овај начин се омогућава директан контакт држава и предложених кандидата и државама се омогућава упознавање са кандидатима и њиховим плановима рада. Овакав начин избора са собом носи транспарентност, која није карактеристика прве етапе избора генералног секретара. Приликом избора шефова специјализованих агенција поштују се многи примери добре праксе попут номинација, навођења листе предложених кандидата, изношења програма кандидата, одржавања расправа са кандидатима и активног учешћа свих држава чланица у изборном процесу. Према мишљењима теоретичара, многи од ових примера се могу применити и током процеса избора генералног секретара како би се овај изборни процес учинио демократичнијим и транспарентнијим.¹⁹

4. *AD HOC* РАДНА ГРУПА ЗА РЕВИТАЛИЗАЦИЈУ РАДА ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ И ПИТАЊЕ ИЗБОР ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА

Имајући у виду да је деловање Генералне скупштине маргинализовано, оснаживање овог тела је једно од питања које привлачи све више пажње када се говори о потреби реформисања Уједињених нација. Са тим циљем формирана је *ad hoc* радна група за ревитализацију рада Генералне скупштине 1991. године.²⁰ Рад групе је подељен на четири тематске целине: јачање улоге и надлежности Генералне скупштине, побољшање радних метода Генералне скупштине, јачање улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара, омогућавање бољих услова рада за канцеларију председника Генералне скупштине.

У току редовних заседања Генералне скупштине, *ad hoc* радна група одржава тематске састанке на којима представници држава чланица дискутују и износе предлоге у погледу четири тематске области у којима се улога Генералне скупштине може побољшати.²¹

¹⁹ Детаљније видети код: Mohamed Mounir Zahran, Papa Louis Fall, Enrique Roman-Morey, *Selection and conditions of service of executive heads in the United Nations System Organizations*, Geneva 2009, 8-10.

²⁰ United Nations, Revitalization of the work of the General Assembly, <https://www.un.org/en/ga/revitalization/> приступљено 28. септембар 2020.

²¹ О заседањима *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине видети детаљније на: *Ibidem*.

Алжир је, говорећи у име Покрета несврстаних, изнео став према коме учешће Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара треба да буде активније и ефикасније у складу са раније усвојеним резолуцијама, истичући превелику улогу Савета безбедности у овом изборном процесу услед интерпретације члана 97 Повеље и одредби резолуције 11 (1) из 1946. године. Покрет несврстаних сматра да се одредба члана 97 Повеље превише широко тумачи, а да су одредбе резолуције ГС 11 (1) застареле и више не одговарају захтевима савременог света. Покрет несврстаних сматра да се улога Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара може ојачати: активним укључивањем председника Генералне скупштине у изборни процес, консултацијама са државама чланицама у циљу одређивања листе кандидата за функцију генералног секретара и прослеђивањем резултата Савету безбедности, уз формалну презентацију кандидата пред Генералном скупштином.²² Европска унија сматра да председник Генералне скупштине треба имати активнију улогу у овом изборном процесу, посебно у делу који се односи на неформалне консултације са државама чланицама у погледу кандидата за функцију генералног секретара.²³

Многе државе попут Аргентине, Египта, Шведске, Филипина, Чешке мишљења су да Савет безбедности треба да предлаже више од једног кандидата за функцију генералног секретара.²⁴ Овај предлог се сматра компромисним из више разлога. Савет безбедности би и даље имао изузетно важну улогу у процесу избора генералног секретара, имајући у виду да се прва фаза избора одвија у овом органу. С друге стране, уколико Савет безбедности предлаже више од једног кандидата, Генерална скупштина би имала стварну могућност избора између више кандидата. На овај начин би дошло до успостављања веће равнотеже између два органа у току изборног процеса и „преливања моћи“ делимично и на Генералну скупштину. На овај начин би и дефинитиван избор генералног секретара представљао одлуку 193 државе чланице Уједињених нација, уместо одлуке сталних чланица Савета безбедности. Оваквим решењем би се избегао и „монопол на високе функције од стране једне или групе држава.“²⁵

²² Statement delivered by Farid Dahmane at Fourth meeting of the Ad hoc Working group on the Revitalization of the work of the General Assembly, 10. May 2012. <https://centerforunreform.org/wp-content/uploads/2012/05/NAM-05.10.2012.pdf> приступљено 20. јун 2020.

²³ Statement delivered by Mr. Andras Kos, Delegation of the European Union to the United Nations at the General Debate of the 67th Session of the UN General Assembly First Committee, 10 May 2012. file:///C:/Users/Acer/Downloads/EU%20General%20Statement%202012-10-08.pdf приступљено 20. јун 2020.

²⁴ Детаљније видети код: Alex Maresca, Ad Hoc Working Group Holds Thematic Debate on the Appointment of the Secretary-General, Center for UN Reform Education, 27 June 2016. <https://old.centerforunreform.org/?q=node/699>

²⁵ Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/71/1007. 7 August 2017. <https://undocs.org/en/A/71/1007>, приступљено 22. јун 2020.

Генерална скупштина је усвојила велики број резолуција које се односе на избор генералног секретара. Треба истаћи резолуцију 51/241 из 1997. године која је истакла захтеве у погледу транспарентности изборног процеса, активније улоге председника Генералне скупштине и избора најбољег кандидата за функцију, уз поштовање принципа регионалне ротације и принципа полне једнакости.

Велику количину незадовољства на састанцима *ad hoc* радне групе изазива чињеница да генерални секретар никада није изабран из источноевропске регионалне групе. Група Западна Европа и остали је имала генералне секретаре из својих редова у трајању од 25 година. Поред источноевропске регионалне групе, група Латинска Америка и Кариби је само једном имала генералног секретара из својих редова, а афричка група два пута.²⁶

Из године у годину на састанцима *ad hoc* радне групе се указује и да жена никада није била изабрана на позицију генералног секретара. Имајући у виду да Уједињене нације спроводе бројне програме које се односе на оснаживање жена и успостављање полне једнакости, државе чланице су мишљења да би избор жене као генералног секретара био позитиван пример за целокупну структуру Уједињених нација.²⁷ Одредбе резолуције ГС 11(1) предмет су критике на састанцима *ad hoc* радне групе, имајући у виду да се у енглеској верзији поменуте резолуције користи реч *man*- мушкарац, када је реч о избору генералног секретара.²⁸

Велики број држава има замерке у погледу трајања мандата генералног секретара, уз бојазан да је генерални секретар сувише у обавези према сталним чланицама Савета безбедности које могу да уложе право вета за његов други мандат. Уочава се и тенденција да генерални секретар у великој мери бира особље Секретаријата из држава сталних чланица Савета безбедности, као део „дуга“ према овом органу. Поједине државе су предлагале да мандат генералног секретара буде смањен на две године како би се свела на минимум било каква врста обавезе према Савету безбедности.²⁹ Смањење дужине мандата са собом носи и могућност да све регионалне групе имају генералног секретара из својих редова, који не би у великој мери зависео од Савета безбедности. На овај начин би се, бар посредно, појачала улога Генералне

²⁶ Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/69/1007, 3 September 2015. <https://undocs.org/en/A/69/1007>, приступљено 22. јун 2020.

²⁷ Детаљније видети: Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/70/1003, 02 August 2016. <http://undocs.org/en/A/70/1003>, приступљено 22. јун 2020.

²⁸ Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/69/1007, 3 September 2015. <https://undocs.org/en/A/69/1007>, приступљено 22. јун 2020.

²⁹ Edward Newman, *The UN Secretary-General from the Cold War to the new era*, Macmillan Press, London 1998, 18-19.

скупштине у односу са Саветом безбедности, што би омогућило успостављање одређене равнотеже у систему УН.

5. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА О РЕФОРМИСАЊУ ИЗБОРА ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА

Најважнија иницијатива у погледу измене начина избора генералног секретара долази од држава чланица УН. С друге стране, значајне иницијативе у погледу овог питања потекле су од неколико утицајних организација цивилног друштва. Улоге организација цивилног друштва у погледу јачања улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара су вишеструко корисне и значајне, имајући у виду да организације цивилног друштва имају активну сарадњу са медијима. Седнице *ad hoc* радне групе деле медијску судбину редовних заседања Генералне скупштине- нису медијски пропраћене. Теоретичари сматрају да организације цивилног друштва „имају способност да утичу на политику међународних организација“ и да „врше стварну моћ у међународној заједници“.³⁰ На овом месту ћемо као најутцајније истаћи иницијативе организација „1 за 7 милијарди“, „Старијих“ (*The Elders*) и „АСТ групе“.

„1 за 7 милијарди“ је глобална иницијатива основана 2014. године удруживањем 14 невладиних организација широм света. Данас ова иницијатива представља мрежу од 750 невладиних организација става да је генерални секретар активно укључен у решавање најважнијих светских изазова који утичу на животе 7 милијарди људи, те стога најквалификованије лице мора вршити тако одговорну функцију.³¹ За разлику од сличних иницијатива које питање избора генералног секретара посматрају посредно, ова иницијатива у фокус свог деловања ставља измену постојећег начина избора генералног секретара. Избор генералног секретара предвиђен Повељом сматра застарелим, имајући у виду да само пет држава има кључну одлуку о питању избора.³² „1 за 7 милијарди“ замера недостатак конкретних критеријума за избор генералног секретара, нетранспарентност изборног процеса, предлагање само једног кандидата од стране Савета безбедности, као и чињеницу да жена никада није вршила ову функцију.³³

³⁰ A. Dan Tarlock, „The Role of Non-Governmental Organizations in the Development of International Environmental Law“, *Chicago-Kent Law Review*, Vol. 68, 1/1992, 65.

³¹ 1 for 7 billion. Find the best UN Leader. <http://www.1for7billion.org/who-we-are>, приступљено 23. јун 2020.

³² *Ibid.*

³³ 1 for 7 billion. Our campaign. <http://www.1for7billion.org/why>, приступљено 23. јун 2020.

Поред иницијативе „1 за 7 милијарди“, треба истаћи и деловање „Старијих“ („*The Elders*“), иницијативе основане у Јоханзбургу 2007. године од стране Нелсона Менделе, државника чијим је деловањем окончан режим апартхејда у Јужној Африци. Ова иницијатива данас представља независну групу светских лидера која делује путем механизма јавне дипломатије и залаже се за поштовање људских права и остварење међународног мира и безбедности. Међу члановима ове групе су некадашње дипломате попут Бан Ки-Муна, Мартија Ахтисарија, Фернанда Хенрикеа Кардоса итд.³⁴ Питање реформисања Уједињених нација иницијатива „Старији“ разматра посредно, са аспекта остварења међународног мира и безбедности, али је у свом деловању посветила доста пажње питању избора генералног секретара. Ова иницијатива сматра да је „морално недопустиво да се процес избора генералног секретара настави на исти начин као до сада“.³⁵ Недостатак транспарентности и превелики утицај Савета безбедности су, према мишљењу ове иницијативе, највећи недостаци процеса избора генералног секретара. „Старији“ предлажу отвореније деловање Савета безбедности током изборног процеса, мање састанака „иза затворених врата“ и одржавање састанака са кандидатима којима би могла присуствовати јавност, укључујући и представнике организација цивилног друштва.³⁶ Према мишљењу ове иницијативе, деловање генералног секретара било би независније уколико би Савет безбедности предложио више од једног кандидата на гласање Генералној скупштини.³⁷

Предлоге за промену избора генералног секретара изнела је и „АСТ група“ (*Accountability, Coherence, Transparency group*), вишерегионална група формирана у мају 2013. године која се састоји од 27 малих и средњих држава. Неке од чланица ове групе су Аустрија, Мађарска, Финска, Норвешка, Малдиви, Перу, Уругвај, Саудијска Арабија, Нови Зеланд итд.³⁸ Деловање ове групе је усмерено на побољшање радних метода и демократизацију рада Савета безбедности, у оквиру којих се разматра и реформисање начина избора генералног секретара. Према ставу ове групе, избор генералног секретара треба да буде резултат подједнаког деловања Генералне скупштине и Савета безбедности, а капацитети канцеларије председника Генералне скупштине

³⁴ The Elders. Our Mission. <https://www.theelders.org/how-we-work>, приступљено 29. септембар 2020.

³⁵ Mary Robinson, What would a transparent and democratic selection process for the Secretary-General look like?, 01. 07. 2015. <https://www.theelders.org/news/what-would-transparent-and-democratic-selection-process-secretary-general-look>, приступљено 25. јун 2020.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ The unfinished reform of selecting the United Nations Secretary General, The Conversation, 03.10.2016. <https://theconversation.com/the-unfinished-reform-of-selecting-the-united-nations-secretary-general-66176>, приступљено 25. јун 2020.

³⁸ Volker Lehmann, Reforming the Working Methods of the UN Security Council, FES New York 2013, <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/10180.pdf>, приступљено 28. септембар 2020.

требају бити у већој мери ангажовани у процесу избора генералног секретара.³⁹ „АСТ група“ предлаже да процес избора генералног секретара започне заједничким саопштењем председника Генералне скупштине и председавајућег Савета безбедности у коме се државе чланице позивају да поднесу номинације за функцију генералног секретара. Након завршетка процеса номинација, Генерална скупштина и Савет безбедности треба да издају заједничко саопштење са листом кандидата и њиховим биографијама, како би се државе чланице упознале са свим номинованим кандидатима. „АСТ група“ група наглашава потребу за активнијом улогом Генералне скупштине током процеса избора генералног секретара, што подразумева и отворене интерактивне дијалоге на којима би се државе чланице упознале са номинованим кандидатима и њиховим програмима.⁴⁰

5. РЕЗОЛУЦИЈА ГС 69/321

Процес избора генералног секретара карактерише „тајанственост и одступање од принципа Уједињених нација и основних стандарда избора за функцију.“⁴¹ Без јасних изборних критеријума и јавног представљања кандидата, избор генералног секретара представља договор ексклузивног круга држава.

Током година, *ad hoc* радна група за ревитализацију рада Генералне скупштине усвојила је велики број резолуција које су истицале потребу измене процеса избора генералног секретара и наглашавале поштовање принципа географске ротације и полне једнакости, о којима сталне чланице Савета безбедности нису водиле рачуна у пракси.⁴² Највећи успех и највише новина са собом је донела резолуција ГС 69/321 из 2015. године, која представља круну рада *ad hoc* радне групе.

Резолуција 69/321 наглашава да се процес избора генералног секретара разликује у односу на избор других руководећих органа у систему Уједињених нација и да, као такав, поступак избора треба да почива на принципима транспарентности и инклузивности, уз учешће свих држава чланица.⁴³

³⁹ Детаљније видети код: *Ibid.*

⁴⁰ Selection and appointment of the next Secretary-General of the United Nations in 2016 A call for ACTION. http://globalmemo.org/docs/ACT%20proposals_SG%20appointment_2015.pdf, приступљено 29. јун 2020.

⁴¹ Sherif Elgebeily, *The Rule of Law in the United Nations Security Council Decision-Making Process Turning the Focus Inwards*, Routledge, New York 2017, 57.

⁴² Нпр. General Assembly, A/Res/60/286, Revitalization of the work of the General Assembly, 09. 10. 2006. <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3CF6E4FF96FF9%7D/SGE%20ARES60%20286.pdf> приступљено 29. јун 2020.

⁴³ General Assembly, A/Res/69/321, Revitalization of the work of the General Assembly, 11.09.2015. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_69_321.pdf приступљено 30. јун 2020.

Имајући у виду захтеве држава и организација цивилног друштва о активнијем учешћу председника Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара, резолуција ГС 69/321 наводи да председник Генералне скупштине и председавајући Савета безбедности започињу процес прикупљања кандидатура заједничком изјавом упућеној свим државама чланицама. Заједничка изјава треба да садржи опис целокупног изборног процеса, уз одговарајући временски рок који би кандидати имали за пријаву кандидатуре.⁴⁴ Након добијања кандидатура, председник Генералне скупштине и председавајући Савета безбедности упућују заједничко саопштење свим државама чланицама у коме наводе имена појединаца кандидованих за функцију генералног секретара, заједно са одговарајућом документацијом, која обухвата и биографије кандидата.⁴⁵ Имајући у виду систем правилне географске ротације наведен у резолуцији ГС 11(1) и чињеницу да жена никада није вршила функцију генералног секретара, наглашава се потреба поштовања полног и географског критеријума, уз испуњавање осталих захтева. Државе чланице се позивају да размотре и охрабре кандидовање жена за функцију генералног секретара.⁴⁶

Резолуција ГС 69/321 уводи једну значајну новину, која је последњи процес избора генералног секретара учинила „најтранспарентнијим и најинклузивнијим процесом избора генералног секретара у историји Уједињених нација.“⁴⁷ Резолуцијом се предвиђају разговори и састанци са кандидатима у Генералној скупштини, како би се државе чланице упознале са кандидатима предложеним за функцију генералног секретара. Овакво решење омогућава већу транспарентност изборног процеса и (макар привидно) омогућава свим државама чланицама УН да прате избор генералног секретара.⁴⁸

Новине предвиђене резолуцијом ГС 69/321 заживеле су током избора генералног секретара 2016. године. Услед притисака држава чланица и организација цивилног друштва, питање избора генералног секретара је почело да се поставља раније него што је била дотадашња пракса. „АСТ група“ је почетком јуна 2015. године упутила писмо председнику Генералне скупштине и председавајућем Савета безбедности, са предлогом да процес избора генералног секретара започне њиховим заједничким саопштењем, што је и учињено.

Током председавања Новог Зеланда Саветом безбедности, чланице овог тела су одржали прву неформалну дискусију о избору генералног секретара током јула 2015. године. У Савету безбедности могла се приметити разлика

⁴⁴ *Ibidem*, тч. 35.

⁴⁵ *Ibidem*, тч. 36.

⁴⁶ *Ibidem*, тч. 38.

⁴⁷ S. Elgebeily, 56.

⁴⁸ General Assembly, A/Res/69/321. op. cit., тч. 42.

у ставовима између несталних и сталних чланица. Несталне чланице, попут Новог Зеланда, Чилеа и Венецуеле, пружиле су подршку транспарентнијем начину избора генералног секретара и показале разумевање у погледу јачања улоге Генералне скупштине у овом изборном процесу.⁴⁹ С друге стране, Русија је изнела мање позитиван став у погледу потребе за већом транспарентношћу, сматрајући да „нема потребе за променама у односу на то како је изборни процес вршен претходних деценија.“⁵⁰ САД и Русија се противе и временским ограничењима у погледу избора генералног секретара, не желећи да искључе могућност увођења нових кандидата у каснијим фазама изборног процеса. Француска је делимично пружила подршку транспарентнијем начину избора генералног секретара, али без конкретних предлога како се транспарентност може побољшати. Од сталних чланица Савета безбедности највише подршке промени избора генералног секретара пружила је Велика Британија подржавајући Ариа формула састанке (неформалне састанке у оквиру Савета безбедности који се сазивају на иницијативу једне или више чланица овог органа како би се чули ставови појединаца или институција о питањима из надлежности Савета безбедности) и принципе инклузивности, једнакости и транспарентности током изборног процеса.⁵¹

Одредба о неформалним дијалозима и састанцима са кандидатима за функцију генералног секретара представља највећи успех резолуције ГС 69/321. Састанци са кандидатима су одржани у више наврата током 2016. године уз скоро 900 питања постављених од стране држава, организација цивилног друштва и медија. Грађани широм света су послали око 25 хиљада питања путем електронске поште. Питања су се односила на политичке ставове кандидата у погледу одржавања међународног мира и безбедности, развојних питања и људских права, као и њихов став у погледу административних и техничких питања везаних за функцију генералног секретара.⁵² Први пут у историји Уједињених нација била су позната имена кандидата за функцију генералног секретара, а државе чланице, медији и организације цивилног друштва су могле да се упознају са њиховим политичким ставовима и визијама у погледу вршења функције. Ово је невероватна разлика у односу на 2006. годину, када је Савет безбедности изабрао Бан Ки-Муна за генералног секретара. Јужнокорејски дипломата је ретко виђан у јавности у периоду пре именованја за генералног секретара. У односу на последњи

⁴⁹ Security Council Report, Appointing the UN Secretary-General, October 2015, 13. http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/research_report_2_secretary_general_appointment2015.pdf приступљено 23. јун 2020.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ *Ibid.*

⁵² Candidates for the post of UN Secretary-General: Where do they stand on human rights?, Universal Rights Group, July 2016, 1. http://www.universal-rights.org/wp-content/uploads/2016/07/UPR_Candidates_2016_low_res.pdf приступљено 20. август 2020.

избор генералног секретара, сви ранији избори се у погледу транспарентности могу упоредити са „транспарентношћу папске конклаве.“⁵³

6. РЕВИЗИЈА ПОВЕЉЕ И ПИТАЊЕ ИЗБОРА ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА

Резолуција ГС 69/321 је унапредила и унела извесне модификације у процес избора генералног секретара чинећи целокупан изборни процес транспарентнијим. Или, бар привидно транспарентнијим. На целокупан изборни процес сенку је бацила чињеница да је за генералног секретара изабран Португалац Антонио Гутерес, из регионалне групе Западна Европа и остали. Источноевропска група још једном није добила генералног секретара из својих редова, нити је, упркос бројним глобалним кампањама у погледу оснаживања жена, жена изабрана на ову позицију. Резолуција ГС 69/321, као и бројне раније резолуције, препоручује поштовање регионалне ротације и принципа полне једнакости. Међутим, резолуције Генералне скупштине су само препоруке.

Упркос позитивним тенденцијама које је увела резолуција ГС 69/321, суштинских измена је било мало. По први пут су се унапред знала имена лица предложених за функцију генералног секретара и државе и медији су могли да се упознају са њиховим програмима у погледу УН. Ово јесте важан корак унапред, али целокупан избор генералног секретара и даље зависи од препоруке Савета безбедности.

Ad hoc радна група разматра даље перспективе избора генералног секретара након усвајања резолуције 69/321. Државе чланице су свесне да се резолуцијом није учинило много значајних измена и мишљења су да треба преиспитати идеју о предлагању више кандидата за генералног секретара, како би Генерална скупштина имала могућност избора. Један део држава чланица сматра да процес избора генералног секретара треба да врши Генерална скупштина.⁵⁴ На дискусијама *ad hoc* радне групе у оквиру 72. и 73. заседања Генералне скупштине, државе чланице изражавају задовољство побољшањем интеракције између Генералне скупштине и Савета безбедности, и даље сматрајући да би Савет безбедности требао да предложи више од једног кандидата за функцију генералног секретара.⁵⁵

⁵³ Julian Borger, First ever public hustings for UN secretary general held in New York, 14.10.2016. <https://www.theguardian.com/world/2016/apr/14/un-process-under-way-to-find-new-secretary-general>, приступљено 20. август 2020.

⁵⁴ Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/71/1007, 07.08.2017, <https://undocs.org/en/A/71/1007>, приступљено 30. август 2020.

⁵⁵ Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/72/896, 19.06.2018. <https://undocs.org/en/A/72/896>, приступљено 30. август 2020.

Промене учињене резолуцијом ГС 69/321 недовољне су за суштинско јачање улоге Генералне скупштине у овом изборном процесу. Овакво комплексно питање се не може трајно решити резолуцијом. Дугорочно, ефикасно и пре свега коначно решење овог питања подразумева радикалније мере попут ревизије Повеље.

Повеља УН је настала као продукт једног времена и пресек стања које одавно не постоји. Без сумње, Повеља је изузетно вредан правни акт који је током година показао изузетан степен флексибилности и могућности примене на ситуације које оснивачи УН нису могли замислити.⁵⁶ Сазивање опште конференције у циљу ревизије Повеље представља једини начин да се структура УН измени и прилагоди савременим околностима. Једно од најважнијих питања ревизије Повеље мора бити питање односа Генералне скупштине и Савета безбедности. Избор генералног секретара је само једно од питања у коме се улоге ова два органа преплићу, али, имајући у виду значај коју функција генералног секретара носи, ово питање захтева уравнотеженији однос два главна органа. У случају да се ревизија Повеље УН спроведе у скорој будућности, на које начине се може остварити равнотежа Генералне скупштине и Савета безбедности у случају избора генералног секретара?

Једно од најконтроверзнијих питања могуће ревизије Повеље јесте питање вета Савета безбедности. Уколико би ревизијом Повеље дошло до елиминације права вета сталних чланица Савета безбедности, многе изборне функције које заједнички обављају Савет безбедности и Генерална скупштина, укључујући и избор генералног секретара, биле би олакшане и спровођене у мање етапа. Пре свега, избор генералног секретара био би ствар гласања и у Савету безбедности, а не ствар договора и компромиса пет сталних чланица. Елиминацијом права вета у систему Уједињених нација омогућила би се подједнака улога Савета безбедности и Генералне скупштине. Генерална скупштина је орган сачињен од свих чланица УН и поседује кредибилитет да буде једнако важна као Савет безбедности. Имајући у виду да је за ревизију Повеље неопходна ратификација две трећине чланица Уједињених нација, укључујући и сталне чланице Савета безбедности, нимало није нереално замислити могућност да се сталне чланице не желе одрећи права вета. Велика Британија, САД и Русија су у више наврата истакле да би се успротивиле било каквој врсти ограничења или елиминације права вета.⁵⁷ У овом случају, једна од могућности би могла бити предлагање више од једног кандидата за функцију генералног секретара. Оваквим решењем би

⁵⁶ Током година, Повеља је претрпела одређене измене: повећање броја сталних чланица Савета безбедности и повећање броја чланица Економског и социјалног савета 1971. године. Од тада, није било никаквих измена у погледу овог правног акта.

⁵⁷ Dimitris Bourantonis, *The History and Politics of UN Security Council Reform*, Routledge, London 2004, 61.

оба органа могла бити на добитку. Савет безбедности би предлагао више од једног кандидата који одговарају његовим интересима, а Генерална скупштина би гласањем одлучивала који ће од предложених кандидата бити генерални секретар.

Неки ранији предлози држава чланица у погледу ревизије одредби Повеље о генералном секретару могу се размотрити и модификовати у складу са потребама савременог света. На 15. заседању Генералне скупштине (1960-1961) Индија је била мишљења да не треба вршити ревизију Повеље, него поставити више саветника изабраних на принципу географске расподеле чији би задатак био помоћ генералном секретару приликом спровођења одлука сталних органа Уједињених нација.⁵⁸ Успостављање органа који би сачињавали представници регионалних група могло би да буде од користи генералном секретару у погледу консултација о питањима политичког и дипломатског карактера. Иако предлог Индије није наишао на подршку у оквиру 15. заседања Генералне скупштине, оживљавањем ове идеје би се могла остварити већа ефикасност генералног секретара и поштовање принципа географске ротације. На овај начин би се државе чланице „приближиле“ функцији генералног секретара и доприносиле одлукама које утичу на 7 милијарди људи широм света.

7. ЗАКЉУЧАК

Питање јачања улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара није питање које се односи само на аспект изборне надлежности Генералне скупштине. Ово питање је много комплексније и обухвата однос Савета безбедности и Генералне скупштине, питање вета Савета безбедности, транспарентност и демократичност изборног процеса, питање актуелности Повеље УН и потребе за њеном ревизијом.

Избор генералног секретара је само једно од питања у којима се преплићу улоге Генералне скупштине и Савета безбедности. Видели смо да током изборног процеса Савет безбедности има одлучујућу улогу у погледу лица које ће бити генерални секретар. Тачније, не цео Савет безбедности, него пет сталних чланица. У систему који броји 193 чланице, избор лица које има административна, политичка и дипломатска овлашћења не сме бити ствар одлуке пет држава.

Кроз активности *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине увидели смо да државе чланице нису задовољне актуелним стањем и да захтевају промене. Резолуција ГС 69/321, примењена током избора

⁵⁸ О. Шуковић, 206.

генералног секретара 2016. године, показала је да се принципи избора других шефова УН могу применити на процес избора генералног секретара, што овај изборни процес чини транспарентнијим. Резолуција ГС 69/321 показала је и да су промене неопходне, да је актуелни систем избора генералног секретара застарео и да не одговара захтевима држава чланица.

Мисија *ad hoc* радне групе није још увек окончана по питању јачања улоге Генералне скупштине у процесу избора генералног секретара. Остало је још нерешених питања која се дугорочно могу решити ревизијом Повеље УН. У најидеалнијем случају ревизије Повеље, право вета се треба елиминисати као застарело. У погледу избора генералног секретара, Савет безбедности би бирао кандидате без права вета и предложио би више од једног кандидата како би Генерална скупштина имала могућност избора. Одредбе ревидиране Повеље би требале бити прецизније у погледу начина избора генералног секретара. На овај начин би се задовољили ставови држава чланица о начину избора генералног секретара.

Имајући у виду да је наведена опција превише оптимистична, Савет безбедности би у будућности требао да предложи више од једног кандидата за функцију генералног секретара. Ово решење је најкомпромисније, јер би Савет безбедности одлучиво о предложеним кандидатима, а систем од 193 државе би вршио избор. На овај начин би се створила равнотежа два главна органа УН. Досадашња тенденција суштинског одлучивања у Савету безбедности није добра по целокупан систем УН.

Питање даљег функционисања УН, ревизија Повеље, однос Генералне скупштине и Савета безбедности су озбиљни изазови за међународну заједницу. Јачање улоге Генералне скупштине у погледу процеса избора генералног секретара је само једно од питања са којима се међународна заједница треба суочити. Имајући у виду значај овог питања и посвећеност *ad hoc* радне групе за ревитализацију рада Генералне скупштине, жеља аутора је била да се додатно осврне на озбиљност и комплексност овог проблема.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Borger, J., First ever public hustings for UN Secretary General held in New York, 14.10.2016. <https://www.theguardian.com/world/2016/apr/14/un-process-underway-to-find-new-secretary-general>
- Bourantonis, D., *The History and Politics of UN Security Council Reform*, Routledge, London 2004.
- Candidates for the post of UN Secretary-General: Where do they stand on human rights?, Universal Rights Group, July 2016, http://www.universal-rights.org/wp-content/uploads/2016/07/UPR_Candidates_2016_low_res.pdf

- Elgebeily, S., *The Rule of Law in the United Nations Security Council Decision-Making Process Turning the Focus Inwards*, Routledge, New York 2017.
- General Assembly of the United Nations, Resolution A/RES/11(1) Terms of Appointment of the Secretary General, 1 February 1946.
- General Assembly, A/Res/60/286, Revitalization of the work of the General Assembly, 09. 10. 2006. <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3CF6E4FF96FF9%7D/SGE%20ARES60%20286.pdf>
- General Assembly, A/Res/69/321, Revitalization of the work of the General Assembly, 11.09.2015. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_69_321.pdf
- General Assembly of the United Nations, Revitalization of the work of the General Assembly, <https://www.un.org/en/ga/revitalization/index.shtml>
- Hanhimaki, J. M., *The United Nations: A very short introduction*, Oxford University Press, New York 2015.
- Jonah, J. O. C., „Secretaryat- Independence and Reform“, *The Oxford Handbook on the United Nations* (eds. Thomas G. Weiss, Sam Daws) New York 2007, 160-174.
- Kelsen, H., *The Law of the United Nations: A Critical Analysis of Its Fundamental Problems*, The Lawbook Exchange LDT Union, Published under the auspices of The London Institute for World Affairs, New Jersey 2000.
- Lehmann, V., *Reforming the Working Methods of the UN Security Council*, Friedrich Ebert Stiftung Briefing Paper, New York 2013, <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/10180.pdf>
- Maresca, A., Ad Hoc Working Group Holds Thematic Debate on the Appointment of the Secretary-General, Center for UN Reform Education, 27 June 2016. <https://old.centerforunreform.org/?q=node/699>
- Melville, A., et al., *Political Atlas of the modern world*, Wiley-Blackwell, Chichester West Sussex 2010.
- Милић, Т. М., „Емпиријско истраживање улоге међународног права у раду Савета безбедности УН“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2020, 447
- Newman, E., *The UN Secretary-General from the Cold War to the new era*, Macmillan Press, London 1998.
- Novaković, M., Some remarks regarding the procedure of the appointment of the Secretary General of the United Nations, *Annals Belgrade Law Review*, 3/2016, 171-191.
- Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/69/1007, 3 September 2015. <https://undocs.org/en/A/69/1007>
- Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/70/1003, 02 August 2016. <http://undocs.org/en/A/70/1003>
- Report of the Ad Hoc Working Group on the Revitalization of the Work of the General Assembly, A/71/1007. 7 August 2017. <https://undocs.org/en/A/71/1007>
- Robinson, M., What would a transparent and democratic selection process for the Secretary-General look like? 01. 07. 2015. <https://www.theelders.org/news/what-would-transparent-and-democratic-selection-process-secretary-general-look>
- Security Council Report, Appointing the UN Secretary-General, October 2015, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6-E4FF96FF9%7D/research_report_2_secretary_general_appointment2015.pdf

- Selection and appointment of the next Secretary-General of the United Nations in 2016 A call for ACTION. http://globalmemo.org/docs/ACT%20proposals_SG%20appointment_2015.pdf
- Statement delivered by Mr. Andras Kos, Delegation of the European Union to the United Nations at the General Debate of the 67th Session of the UN General Assembly First Committee. 10 May 2012. <file:///C:/Users/Acer/Downloads/EU%20General%20Statement%202012-10-08.pdf>
- Statement delivered by Mr. Farid Dahmane at Fourth meeting of the *Ad hoc* Working group on the Revitalization of the work of the General Assembly, 10. May 2012. <https://centerforunreform.org/wp-content/uploads/2012/05/NAM-05.10.2012.pdf>
- Smouts, M. C., “The General Assembly: Grandeur and Decadence”, *The United Nations at the Millennium- Principal organs* (eds. Paul Taylor, A.J.R. Groom) Continuum, London – New York 2000.
- Tarlock, D. A., „The Role of Non-Governmental Organizations in the Development of International Environmental Law“, *Chicago-Kent Law Review*, Vol. 68, 1/1992.
- The Elders. Our Mission. <https://www.theelders.org/how-we-work>
- The unfinished reform of selecting the United Nations Secretary General, The Conversation, 03.10.2016. <https://theconversation.com/the-unfinished-reform-of-selecting-the-united-nations-secretary-general-66176>
- United Nations, Revitalization of the work of the General Assembly, <https://www.un.org/en/ga/revitalization/>
- Шуковић, О., *Положај и улога генералног секретара Уједињених нација*, Институт за међународну политику и привреду, Београд 1967.
- Zahran, M.M., Fall, P.L., Roman-Morey, E., *Selection and conditions of service of executive heads in the United Nations System Organizations*, Geneva 2009.
- 1 for 7 billion. Find the best UN Leader. <http://www.1for7billion.org/who-we-are>
- 1 for 7 billion. Our campaign. <http://www.1for7billion.org/why>

*Jelica B. Gordanić, Ph.D., Research Fellow
Institute of international politics and economics, Belgrade
jelica@diplomacy.bg.ac.rs*

Strengthening the Role of the General Assembly in Appointment of the Secretary General-Necessities and Possibilities

Abstract: *The Secretary-General is appointed by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council. Due to the veto power of the permanent members, lack of transparency and the recommendation of only one candidate, the appointment of the Secretary-General is basically a decision of the Security Council. UN member states, civil society organizations and scholars point out the need for a more active role of the General Assembly during the appointment of the Secretary-General. Formation of the ad hoc working group for the revitalization of the work of the General Assembly raised this problem to a higher level.*

Current procedure of appointment of the Secretary-General was reasonable at the time of the adoption of the UN Charter. The circumstances of the 21st century require different solutions. The paper aims to show the necessity and possibilities of strengthening the role of the General Assembly in the process of appointment of the Secretary-General and obstacles existing in this regard. The long-term activities of the ad hoc working group for the revitalization of the work of the General Assembly gave positive results in terms of more active role of the General Assembly during the appointment of the Secretary General in 2016. The paper aims to show that the results achieved by the ad hoc working group are not long-term efficient. The most effective solution for strengthening the role of the General Assembly in the appointment of the Secretary-General is the revision of the UN Charter.

Keywords: *Secretary-General, General Assembly, Security Council, United Nations, UN Charter revision.*

Датум пријема рада: 14.09.2020.